

Nauk v branji v srednjem in višjem razredu ljudskih šol.

(Dalje.)

IV. Kako ravnati, da se berilna tvarina v glavi obderži.

Kar kdo z veseljem bere, tudi lahko v glavi obderži. Vakernagel govori od tega v spredaj omenjeni knjigi: „Poznam ljudi, ki se niso nikoli nič iz glave učili, pa vendar veliko iz glave znajo“. Kdor vé kakšno reč znotraj (po umu), lahko jo vé tudi po zunanjem. Kar človek z veseljem bere in posluša, pa zopet prebira in preduhtuje, tega se tako navadi, da more tudi po zunanjem pokazati, kadar je treba.

Po tem načinu naj si otroci zapopadek branja v glavo vtisnejo, in slišali smo, da je to za učence na srednji stopnji skoraj vse eno, kakor da bi se kaj od besede do besede iz glave učili.

Ali je pa koristno, da se učenci od besede do besede iz glave učé?

Prav koristno je to zavoljo tvarine, drugič pa tudi zavoljo oblike. Dalje se s tem tudi spomin vterjuje in pismenske oblike vadijo.

V določeni obliki se tvarina tudi veliko ložeje v glavi obderži. Oblika in tvarina ste v tako tesni zvezi, da ena tudi v drugo napelje, in če se ena zgubi, tudi ta zguba uni škoduje. Kakor je vsaki sam po sebi skusil, navadili smo se v mladosti raznih molitvic, izrekov in pesmic večidel le po obliki, in še le sčasoma smo jih razumeli. Koliko ljudi ostane ves čas svojega življenja tako priprostih, pa so morda boljši kristijani, kakor učeni razlagovavci.

Iz glave učiti se je za mlajše nčence prav primerna vaja, da si spomin vadijo. Vsakdo vé, kako lahko otroci v glavi obderzé, kar se jim je naprej govorilo ali pelo. Še majhni otroci, ki komaj toliko govoré, da za odrasčenimi blebetajo, začnejo povedane molitvice zgovarjati, če tudi besedice tega ne razumejo. Iz tega se pa vidi, da je natori otročji prav primerno, da se ji tako spomin vadi in vterjuje. Spomin je pri nekoliko odrasčenih otrocih veliko bolj živ, kakor pri zreli mladosti, in se zmed dušnih lastnost poprej zbudi, kakor razum in pamet. Nič tedaj ne dé, če se ravno otrok kaj iz glave nauči, kar ne razumé do čistega; razumel bo že pozneje.

Take v mladosti naučene reči so kakor shranjeni zaklad, kterege se lastnik v svojem času dobro more posluževati. To velja posebno od resnic kerščanskega nauka, kterih naj se mladost dobro iz glave nauči. Kdo bo vendar zagovarjal takšne ljudi, ki terdijo, da naj se otroci s kerščanskim naukom ne silijo, ker ga ne razumejo. Resnice kerščanske vere so kaj pozitivnega, in mladost naj jih sprejema bolj z nedolžnim sercom, kakor s suho pametjo. Kolikor zmed otrok bo pa doseglo takšno učenost, da bi resnice kerščanske vere s pametjo razumevali? To zadeva le duhovnike in druge višje učnike, kolikor je človeški pameti mogoče, in ko bi se pri mladosti toliko časa čakalo s podučevanjem kerščanskih resnic, da bi pamet dozorela, bi se mladina javalne kerščanskih resnic tako z veseljem učila, kakor nedolžni nepopačeni otroci. Toliko sedaj o tej reči.

Kar se otrok iz glave uči, mora večkrat prebrati, tedaj mora pismenske oblike večkrat pregledovati. Tako se pa otrok soznani z oblikami v knjigah navadnimi, bolj jih razume, in se jih navadi porabljevati, kadar je treba kaj zapisati. Saj vemo, da pismenosti otroke s tem vadimo, da jim rečemo kaj iz glave naučiti se, potem pa jim naložimo, da naj to na pamet prepisejo. Ljudje, ki so veliko brali ali prepisovali, večidel pravilno pišejo, značaj pisanja pa jim vtisnejo njihove opravila.

(Dalje prih.)

Imena, znamenja in lastnosti kemiških pervin.

Odlomek gosp. Peternel-ovega spisa v letniku ljubljanske rečnice.

(Konoc.)

Vse druge trupla pa, ki niso pervine, so sestavljene iz dveh, treh, štirih ali k večjemu iz šestih pervin. Pervine pa razpadajo zavoljo svoje različnosti v dve versti, in pervine ene verste so pervinam druge tako rekoč naravnost nasprotnih lastnost. Pervine ene verste imajo posebni samo njim lastni lesk in lastne barve; po njih se gorkota in elektrika naglo razširja; one se dajo pod kladvom vleči, to je kovati, toraj jih imenujemo kovine, *Metalle*. Pervine druge verste pa nimajo tih lastnost, ali saj ne v taki meri ko pervine, imenujemo jih toraj nekovine, *Metalloide*. Meja med kovinami in nekovinami, kakor sploh v natvorskkih rečeh, nikjer ni tesno določena, toraj štejejo nekteri kemikarji 15 nekovin in 46 kovin, drugi